

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชเป็นหลัก มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นแรงงานในการทำ การเกษตร เป็นแหล่งอาหารโปรตีน และเป็นรายได้เสริม การปลูกพืชส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรประสบปัญหาการสูญเสียผลผลิต อีกทั้งราคาพืชผลไม่แน่นอน มักจะตกต่ำอยู่เสมอ (พิสิษฐ, 2526) สัตว์เลี้ยงจึงเป็นแหล่งรายได้เงินสดของเกษตรกร ทั้งยังเป็นทุนสำรองกรณีพืชปลูกไม่ได้ผล (กรมปศุสัตว์, 2533ก) อาชีพเลี้ยงปศุสัตว์จึงได้รับความนิยมจากเกษตรกรมากขึ้น เนื่องจากเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดีและมีอัตราการเลี้ยงต่ำ (กรมปศุสัตว์, 2534ข)

การผลิตปศุสัตว์ของประเทศไทย ร้อยละ 80-85 ได้จากเกษตรกรรายย่อยซึ่งมีการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรอง และต้องใช้แรงงานจากสัตว์ ผลผลิตที่ได้จากสัตว์เป็นเพียงรายได้เสริมและเป็นแหล่งอาหารในบางโอกาส (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528) ทั้งที่การผลิตปศุสัตว์ของประเทศไทยได้พัฒนาจนเป็นผู้ส่งออกที่สำคัญของโลก ซึ่งจะเห็นได้จากมูลค่าส่งออกสินค้าปศุสัตว์ของประเทศไทยเพิ่มจากประมาณ 8,323.5 ล้านบาท ในปี 2529 เป็นประมาณ 15,515.6 ล้านบาทในปี 2533 (กรมปศุสัตว์, 2535จ) ดังนั้นถ้าเราสามารถทำให้การพัฒนาการผลิตปศุสัตว์ถึงมือเกษตรกรจริงๆ จะเป็นการกระจายรายได้ไปให้เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีการดำรงชีพที่ดีขึ้นและเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงภายในของประเทศอีกทางหนึ่ง(สิริวิทย์, 2527)

การพัฒนาปศุสัตว์ในชนบทมีปัญหาลายอย่างและการปรับปรุงการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขพร้อมกัน โดยจะต้องเริ่มด้วยการทำความเข้าใจ ปัญหาของชนบท รู้จักเกษตรกร รู้สภาพแวดล้อมชนบท ศึกษาการห้ามทานกินของคนชนบท อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนส่งเสริมให้ถูกวิธี เหมาะกับสภาพพื้นที่

ไม่ขัดต่อประเพณีวัฒนธรรมและหาสิ่งเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นการส่งเสริมปศุสัตว์จึงเป็นอีกทางหนึ่ง ที่จะช่วยให้การพัฒนาปศุสัตว์ของประเทศเจริญก้าวหน้า (เจริญ, 2527) แต่การส่งเสริมปศุสัตว์ยังไม่พอเพียงและประสบกับปัญหา เช่น เกษตรกรขาดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การให้บริการแก่เกษตรกรมีความล่าช้า ไม่ทั่วถึง ขาดการสนับสนุนในด้านการลงทุน การส่งเสริมไม่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพการผลิตในชนบท ไม่มีแผนการปฏิบัติงานประจำปีชัดเจน วิชาการและเทคโนโลยีที่นำไปเผยแพร่เป็นเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ขาดงบประมาณสำหรับการเข้าถึงเกษตรกรที่อยู่ห่างไกล และขาดกำลังเจ้าหน้าที่ (เจริญ, 2526)

จากการศึกษาสภาพการเลี้ยงปศุสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งผลิตปศุสัตว์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย จำนวนปศุสัตว์ ทั้งที่เลี้ยงสัตว์และหน่วยงานของกรมปศุสัตว์มากที่สุด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2534ก) แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ การป้องกันโรค ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการเลี้ยงสัตว์ ไม่เห็นความสำคัญของการปลูกพืชอาหารสัตว์ ยังไม่ยอมรับวิชาการใหม่และไม่เปลี่ยนทัศนคติจากความเคยชินเดิม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2534ข)

ปศุสัตว์อำเภอเป็นหัวหน้าส่วนราชการของกรมปศุสัตว์ประจำอำเภอ (กรมปศุสัตว์, 2534ก) มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ พัฒนาการเลี้ยงสัตว์ พัฒนาสุขภาพสัตว์ เพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่นประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและนโยบายของกรมปศุสัตว์ (กรมปศุสัตว์, 2529) การศึกษาความคิดเห็นของปศุสัตว์อำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่องานส่งเสริมปศุสัตว์ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานส่งเสริมปศุสัตว์ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น หวังจะได้ข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนงานส่งเสริมปศุสัตว์ให้เกิดผลแก่เกษตรกรในชนบทมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 1.2.1. สภาวะสังคมและเศรษฐกิจทางประชากรของปศุสัตว์อำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 1.2.2. การปฏิบัติงานส่งเสริมปศุสัตว์ของปศุสัตว์อำเภอ
- 1.2.3. ระดับความสำคัญของกิจกรรมในงานส่งเสริมปศุสัตว์ตามความคิดเห็นของปศุสัตว์อำเภอ
- 1.2.4. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานส่งเสริมปศุสัตว์
- 1.2.5. เปรียบเทียบระดับความสำคัญของกิจกรรมในงานส่งเสริมปศุสัตว์และระดับปัญหาอุปสรรคตามความคิดเห็นของปศุสัตว์อำเภอ จำแนกตามสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการ ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง จำนวนตำบลที่รับผิดชอบ และภูมิลำเนาเดิม

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า

- 1.4.1 ปศุสัตว์อำเภอที่มี อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง จำนวนตำบลที่รับผิดชอบและภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความสำคัญของกิจกรรมในงานส่งเสริมปศุสัตว์ไม่แตกต่างกัน
- 1.4.2 ปศุสัตว์อำเภอที่มี อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง จำนวนตำบลที่รับผิดชอบและภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกัน มีระดับปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานส่งเสริมปศุสัตว์ไม่แตกต่างกัน

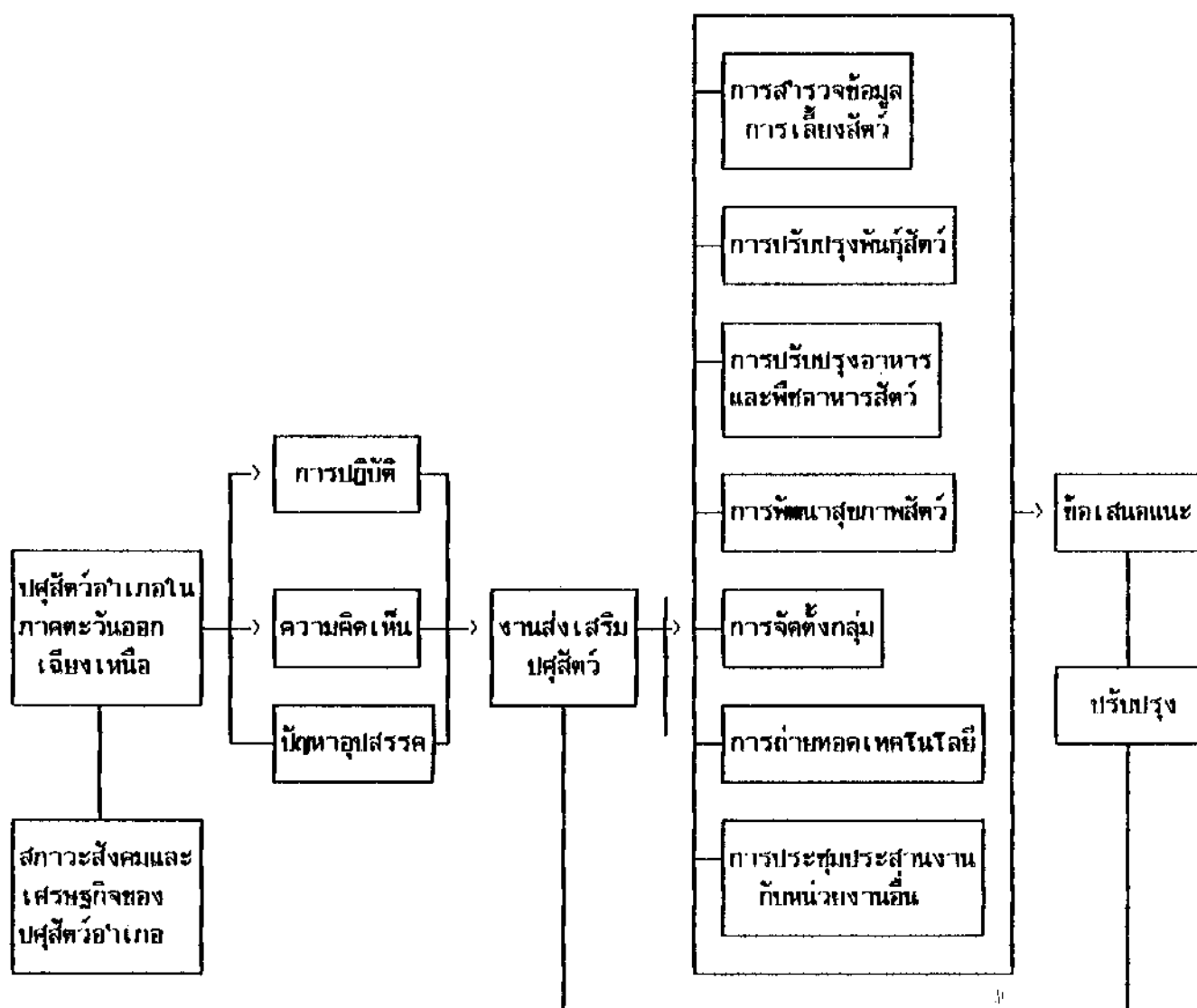
1.4 นิยามศัพท์

ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละบุคคล เข้ามาเกี่ยวข้องในการแสดงออก

ปศุสัตว์อำเภอ หมายถึง ข้าราชการของกรมปศุสัตว์ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานปศุสัตว์อำเภอและเกินหัวหน้าสำนักงาน

งานส่งเสริมปศุสัตว์ หมายถึง งานที่กรมปศุสัตว์มอบหมายให้ปศุสัตว์อำเภอปฏิบัติใน การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในชั้นที่ ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ การปรับปรุงอาหารและพืชอาหารสัตว์ การพัฒนาสุขภาพสัตว์ การจัดตั้งกลุ่ม การถ่ายทอดเทคโนโลยีในการเลี้ยงสัตว์ และการประชุมและประสานงาน กับหน่วยงานอื่น

1.5 กรอบแนวความคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

1.6 ขอบเขตและข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะบุคคลที่อำเภอที่ปฏิบัติงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี 2537 เท่านั้น โดยกำหนดขอบเขตของตัวแปรในการวิจัยไว้ดังนี้

1.3.1 สภาวะสังคมและเศรษฐกิจของบุคคลที่อำเภอได้ศึกษาถึง อายุ อายุราชการ การศึกษา ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ระดับตำแหน่ง อัตราเงินเดือน จำนวนตำบล ที่รับผิดชอบ จำนวนหมู่บ้านที่รับผิดชอบ สถานภาพการสมรส การได้รับความรู้เพิ่มเติม และ ภูมิลาเนาเดิม

1.3.2 การปฏิบัติงานส่งเสริมบุคคลของบุคคลที่อำเภอ โดยศึกษาถึงงานที่บุคคลที่ อำเภอปฏิบัติ ในหน้าที่ การสำรวจข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ การปรับปรุง อาหารและพืชอาหารสัตว์ การพัฒนาสุขภาพสัตว์ การจัดตั้งกลุ่ม การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการประชุมประสานงานกับหน่วยงานอื่น โดยศึกษา การปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ จำนวนครั้งที่ ปฏิบัติต่อเดือน

1.3.3 ระดับความสำคัญของกิจกรรมในงานส่งเสริมสัตว์ตามความคิดเห็นของ บุคคลที่อำเภอโดยศึกษาถึงการให้ความสำคัญต่องานในหน้าที่ การสำรวจข้อมูลการเลี้ยง สัตว์ การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ การปรับปรุงอาหารและพืชอาหารสัตว์ การพัฒนาสุขภาพสัตว์ การจัดตั้งกลุ่ม การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการประชุมประสานงานกับหน่วยงานอื่น ใน รายละเอียดกิจกรรมย่อยต่างๆ

1.3.4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานส่งเสริมสัตว์ของบุคคลที่ อำเภอในเรื่องของการสำรวจข้อมูลการเลี้ยงสัตว์ การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ การปรับปรุง อาหารและพืชอาหารสัตว์ การพัฒนาสุขภาพสัตว์ การจัดตั้งกลุ่ม การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการประชุมประสานงานกับหน่วยงานอื่น

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดที่สำคัญ คือ ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องมีน้อย จึงทำให้ การอภิปรายผลมีการอ้างอิงน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการมีเอกสารเกี่ยวกับงานส่งเสริม บุคคลที่อำเภอและยังไม่มีการศึกษาวิจัยทางด้านส่งเสริมสัตว์อย่างกว้างขวางและการศึกษา วิจัย ส่วนมากจะเป็นการศึกษาวิจัยทางด้านสัตวศาสตร์และสัตวแพทยศาสตร์

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำสาระข้อมูลไปใช้ประกอบในการพิจารณาวางแผนและดำเนินการพัฒนาระบบการเลี้ยงสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เจริญก้าวหน้า
2. นำไปใช้ประกอบการพิจารณานโยบายและแผนงานของกรมปศุสัตว์ในการดำเนินงานส่งเสริมปศุสัตว์ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. นำไปใช้พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการหางานของสำนักงานปศุสัตว์อำเภอต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เป็นข้อมูลให้หน่วยงานต่างๆ นำไปใช้เพื่อจัดทำโครงการและแผนงานพัฒนาปศุสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. นำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแผนงานและดำเนินงานส่งเสริมปศุสัตว์ของปศุสัตว์อำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ